

Fællesskab og faglighed

Tilsyn 14. og 15. marts 2011

Byens Skole

Høffdingsvej 75

2500 Valby

Gennemført af

Lektor, ph.d.-stipendiat

Keld Skovmand

kesk@dpu.dk

Skolekode: 101111

1 Tilsynets art og omfang

Der er foretaget observationer af undervisningen over to sammenhængende dage og ført samtaler med både lærere, elever og skolens pædagogiske ledelse. Grundlaget for observationerne har været lærernes årsplaner og en tilsynsplan udarbejdet sammen med skolelederen. Karaktergennemsnit for de seneste tre år er gennemset. Desuden er ugebrevne til forældrene indgået i vurderingen.

Observationerne har omfattet undervisning i matematik (1. og 5. klasse), dansk (3. og 8.), engelsk (6. klasse), fysik/kemi (9. klasse) samt tværgående puljeforløb i indskoling og på mellemtrinnet. I forbindelse med disse puljeforløb overværede jeg et tværfagligt forløb om *Mig og min verden* i indskoling samt seksualundervisning i 6. klasserne. Endelig deltog jeg i morgensamlinger i indskoling og på mellemtrinnet. Det er disse enkeltstående situationer, der danner udgangspunkt for de generaliserende bemærkninger i rapporten.

2 Det generelle indtryk af skolen

Der er generelt en meget god og glad stemning på skolen, og man mødes med åbenhed og tillid af både lærere og elever. Skolen er en åbenplanskole, hvor klasselokalerne i indskoling og på mellemtrinnet, der ligger i den oprindelige bygningsmasse, åbner ud imod et fælles område, som en stor del af tiden befolkes af arbejdende elever fra forskellige klassetrin.

På trods af bygningernes oprindelige brug (pølsefabrik) fremstår lokalerne velegnede til undervisningsformål. For få år siden er skolen pga. elevtilgang blevet udvidet med to etager med nye og gode undervisningslokaler. Skolen tilbyder musikundervisning efter skoletid og har en tydelig musikprofil.

Lærerstaben er alsidigt sammensat, der er en god samarbejdskultur og en lyst og vilje blandt lærerne til at tage del, diskutere og udvikle. Flere af lærerne giver udtryk for, at de er glade for både deres arbejde og skolen. I modsætning til mange folkeskoler foretager de på Byens Skole fagfordeling ud fra et faglærerprincip, ikke fålærerprincippet: Som hovedregel underviser lærerne i de fag, som de har faglige forudsætninger for at undervise i. Det gør de undertiden på et meget højt niveau. Skolen afsætter penge til både efteruddannelse og materialeindkøb i et noget andet omfang, end hvad der i disse år er muligt for mange folkeskoler.

3 Fælles fora

De to morgensamlinger leverer et vigtigt bidrag til elevernes demokratiske dannelse, fordi de vænner børnene til at være en del af en offentlighed, hvor man både skal lytte og give sig til kende. Ud over at blive brugt til fællessang og overbringelsen af vigtige informationer var samlingen på mellemtrinnet et eksempel på, hvordan verden trækkes ind i skolen: Én af lærerne havde forberedt et mindre, men stærkt vedkommende oplæg om *tsunamien* i Japan, der rummede oplysninger om ordets betydning og baggrund ('havnebølge') og eksempler på fænomenet i den korte fortællings form. Skolen har en madordning, som indebærer, at der er fællesspisning hver dag, og at klasserne på skift tager en tørn i køkkenet. Denne praksis er utvivlsomt med til at styrke fællesskabet og sammenhængskraften på skolen.

4 Seksualundervisningen

Den del af seksualundervisningen, der blev observeret, vedrørte en samtale i pigegruppen (de to klasser var kønsopdelt) om venner og roller. Der var fuldstændig ro og en udstrakt åbenhed i samtaler med et vanskeligt og sårbart indhold. Pigerne talte om de undertiden vanskelige relationer, de har til hinanden – og de lyttede til hinanden. Selve undervisningsformen gjorde indtryk, og det er positivt, at puljeforløb bruges til den type tværgående aktiviteter, som ellers risikerer ikke at blive prioriteret i tilstrækkeligt omfang. Børnene lærer her at åbne sig i tillid til og med respekt for hinanden, også når det gælder samtaler, der går meget tæt på deres egen person.

5 Dansk

Danskundervisningen i indskolingen er karakteriseret ved klart fokus fra lærerens side og god (også fysisk) variation i de faglige aktiviteter. I overbygningen sigter danskundervisningen mod elevernes tilegnelse af kritiske analytiske kompetencer på et niveau, der må antages at være mere end alderssvarende. Der er en meget veludviklet demokratisk debatkultur, hvor der stilles krav om stillingtagen og begrundelse af egne holdninger, hvilket bl.a. viser sig ved, at eleverne deltager i vurderingen af hinandens fremlæggelser med

brug af syvtrinskalaen. Dette har også en forberedende effekt i forhold til afgangsprøven efter 9. klasse. Det valgte undervisningsindhold fremstår velbegrunder, og eleverne udfordres til at diskutere og perspektivere på voksenniveau, hvorved de forberedes "til at leve i et samfund med frihed og folkestyre" (jf. folkeskolens formål).

6 Matematik

Både i indskolingen og på mellemtrinnet anvendes lærebogssystemet *Kolorit*, som er et tidssvarende læremiddel bedømt ud fra kompetencetænkningen i *Fælles Mål 2009* for matematik. Systemet giver gode muligheder for, at eleverne kan arbejde med forskellige repræsentationsformer, og det rummer også gode muligheder for at differentiere undervisningen. Alle elever bliver udfordret på deres niveau, og de arbejder koncentreret i timerne. Samtalerne med matematiklærerne viser, at de ud over at være glade for lærebogssystemet også anvender det reflekteret.

7 Engelsk

Undervisningen i engelsk kan konstateres at være i overensstemmelse med trinmålene for faget efter 6. klasse. Talelysten er stor, og der bliver – også blandt eleverne – hovedsagligt talt engelsk på et niveau, der som minimum er alderssvarende. Det er generelt en udfordring for fremmedsprogsundervisningen at sikre sammenhæng mellem elevernes tilegnelse af sproglige færdigheder og deres tilegnelse af kundskaber om kultur- og samfundsforhold med henblik på indfrielsen af fagformålets stk. 3, der vedrører samspillet mellem egen kultur og fremmede kulturer. *Fælles Mål 2009* for engelsk giver ingen klare bud på, hvordan dette samspil skal finde sted, og en gennemgang af et udvalg af de nyere læremidler til engelskundervisningen giver indtryk af, at denne del af faget og dets formål kun tilgodeses mangelfuldt. Dette er påpeget i den efterfølgende (gode) samtale med faglæreren, der er opmærksom på udfordringen. Elevernes karaktergennemsnit ved folkeskolens afsluttende prøve kan i faget engelsk konstateres at ligge noget over middel (8,9 i 08/09 og 8,0 i 09/10).

8 Naturfag

Naturfagsundervisningen er hæmmet af, at fagene kun har ét faglokale, nemlig til fysik/kemi, hvilket giver en række udfordringer i forhold til at tilbyde en naturfagsundervisning, der er aktivt undersøgende og eksperimenterende (jf. særligt stk. 2 i formålet for både natur/teknik og fysik/kemi). Fysik/kemi-lokalet har samtidig en størrelse og et udstyrsniveau, der ikke gør det muligt at undervise hele klasser i det. Det anvendte lærebogssystem (*Prisma*) er fra 2000 og dermed forfattet på baggrund af den læreplan, der kom i

midten af 1990'erne. I lyset af at der er – ud over *Klare Mål* – er kommet to læreplaner siden (*Fælles Mål 2003-2006* og *Fælles Mål 2009*), kan det anvendte læremiddel næppe antages at være tidssvarende.

9 Konklusion

Der er ingen tvivl om, at undervisningen står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. Skolen har bevaret mange af de karakteristiske træk ved lilleskolekulturen, samtidig med at der ganske systematisk arbejdes med *Fælles Mål 2009* som minimumskrav til undervisningen i de fag, som tilsynet skal omfatte (dansk, matematik og engelsk). Det vidner både årsplaner og undervisning om. Samtalerne med flere af lærerne viser også, at der er et højt refleksionsniveau og et tilsvarende engagement i forhold til at udvikle undervisningen. Ugebrevene viser derudover, at der er et højt og sikkert informationsniveau i relation til forældrene.

10 anbefalinger

Skønt loven ikke stiller krav om, at der på de frie skoler skal undervises i alle fag, er der en formel fordring om, at der skal tilbydes undervisning inden for de tre hovedområder (folkeskolelovens § 5) ud fra et kriterium, der vedrører elevernes alsidige udvikling og kundskabstilegnelse. Elevernes alsidige udvikling og kundskabstilegnelse er på ingen måde i fare (tværtimod), men sammenhængen i arbejdet med fagene inden for det naturvidenskabelige område kunne styrkes betragteligt ved en højere prioritering og bedre facillitering af naturfagene. Det gælder både i forhold til sammenhængen på langs i skoleforløbet (fra natur/teknik til overbygningsfagene) og på tværs (særligt mellem matematik og de øvrige naturvidenskabelige fag, som i høj grad er anvendelsesområder for matematikken).

Observationen af engelskundervisningen og den efterfølgende samtale med læreren giver anledning til at foreslå, at der i fagteamet og i afdelingsteamet sættes fokus på at styrke sammenhængen mellem sprogtilegnelse og kulturkundskab i fremmedsprogsundervisningen og mellem fremmedsprogfagene (tysk og engelsk) og kulturfagene (historie, samfundsfag og kristendomskundskab) i overbygningen.

Keld Skovmand